

Gurba, Jan

Profesor Wiktor Zin (1925-2007) : wspomnienie o jego lubelskich związках

Archeologia Polski Środkowowschodniej 10, 349-350

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Gurba

Profesor Wiktor Zin (1925-2007). Wspomnienie o Jego lubelskich związkach

17 maja 2007 roku zmarł w Rzeszowie Profesor dr hab. Wiktor Zin¹, wspaniały popularyzator polskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu, twórca programów telewizyjnych *Piórkiem i węglem*, *Spotkanie z profesorem Zinem* i innych. Urodził się w Hrubieszowie 14 września 1925 roku. Po ukończeniu szkoły powszechnej, gimnazjum i liceum im. Stanisława Staszica w Hrubieszowie, podjął studia na Wydziale Architektury Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, tworzącym podstawy powołanej w 1954 roku Politechniki Krakowskiej, i – nigdy nie zrywając więzi z Hrubieszowem – pozostał w Krakowie na całe życie. Jako student II roku architektury został asystentem-wolontariuszem w Zakładzie Historii Architektury, prowadzonym przez prof. Witolda Dalbora. W ciągu pracowitego życia był kierownikiem Katedry i dyrektorem Instytutu Historii Architektury i Konserwacji Zabytków, dziekanem Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, doktorem *honoris causa* tej uczelni, profesorem Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, prorektorem Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie, a także wiceministrem Kultury i Sztuki oraz Generalnym Konserwatorem Zabytków².

W latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku – wraz z niezującym już Władysławem Grabskim – włączył się do realizacji programu obchodów Tysiąclecia Pań-

Ryc. 1. Fot.: <http://krakow.gazeta.pl/krakow/51,35798,4140994.html?i=13>

stwa Polskiego i badań nad wczesnośredniowieczną architekturą Krakowa i okolic. Sprawozdania z tych prac do dzisiaj cytowane są w literaturze fachowej³.

Już wcześniej, bo w latach pięćdziesiątych, podjął prace na Lubelszczyźnie, m.in. na terenie powiatu hrubieszowskiego⁴, na trwale wpisując się na listę wy-

¹ Bogaty wykaz wspomnień o Profesorze ograniczymy tu do: J. Skrobot, *Odszedł architekt piękna*. Biuletyn Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego 43, nr 1-4: 2007, s. 36-37; por. też: J. Skrobot, *Zin – architekt piękna*. Kraków 2003; zwłaszcza wyd. II. Kraków 2009.

² Podpisał wtedy – 15 lutego 1980 r. – podstawowy dokument wytyczający zasady Archeologicznego Zdjęcia Polski, konieczny do stworzenia możliwie pełnego katalogu stanowisk archeologicznych.

³ M.in. W. Zin, W. Garbski, K. Radwański, *Prace badawcze nad średniowiecznym Krakowem*. *Małopolskie Studia Historyczne* 4, z. 3-4: 1961, s. 134-139; W. Zin, W. Grabski, *Wczesnośredniowieczne budowle Krakowa w świetle ostatnich badań*. *Rocznik Krakowski* 38: 1966, s. 33-73; W. Zin, *Odkrycie drugiej rotundy krakowskiej*. *Z Otchłani Wieków* 35, z. 1: 1969, s. 26-30. Por. m.in. R. Jamka, *Początki głównych miast wczesnośredniowiecznych w Polsce południowej w świetle badań archeologicznych. Część I: Kraków*. Kraków 1971, *passim*; A. Żaki, *Archeologia Małopolski wczesnośredniowiecznej*. Wrocław 1974, *passim*.

⁴ W. Zin, W. Grabski, *Sprawozdanie z inwentaryzacji pomiarowej zabytków architektury i urbanistyki oraz z prac badawczych KHAP PK*. *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki* 6, nr 4: 1961.

bitnych historyków architektury. Badał fundamenty zamku w Uchaniach⁵, a monografia tamtejszego kościoła parafialnego stanowiła Jego pracę habilitacyjną⁶. Na szczególną uwagę zasługują wyniki Jego wieloletnich badań w Zamościu⁷.

W Instytucie pozostawił ogromną ilość dokumentacji, która na pewno jeszcze wiele lat będzie opracowywana przez Jego sukcesorów.

Poznaliśmy się w latach pięćdziesiątych ub. wieku, na pewno w czasie kontaktów z Wincentym Piątkiem w Wydziale Oświaty i Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej. Jednego dnia, 25 marca 1962 roku, uchwałą II Zjazdu Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego, równocześnie nadano nam godność członków honorowych Towarzystwa.

Naszą współpracę naukową rozpoczęły wykopaliska na kopcu „Wysokiej Górki” w Chełmie w 1966 roku⁸. W tym samym czasie przeprowadził niewielkie

badania przy ruinach wieży w Chełmie-Bielawinie i w dawnej cerkwi św. Spasa w Podgórzu. Był recenzentem wykonanej w Katedrze Archeologii UMCS pracy doktorskiej Ireny Kutylowskiej o średniowiecznej wieży w podchełmskim Stołpiu, ja – wykonanej pod Jego kierunkiem pracy Mariana Makarskiego⁹.

Stale ogromnie interesował się wynikami wykopalisk w regionie hrubieszowskim, ułatwiał kontakty z mediami w celu szerszego ich upowszechnienia. W Jego twórczości popularyzatorskiej nierzadko występują informacje o zabytkach starożytnych i legendach hrubieszowskich.

Niezapomniane przeze mnie zostaną wrażenia o naszych spotkaniach i rozmowach w uroczym rodzinnym domu w Hrubieszowie (ul. Kilińskiego 10) u Jego gościnniej Matki, ale i w krakowskiej kawiarni *Europejskiej* przy bardzo wczesnych (bo w godzinach rannych przyjeżdżał pociąg z Lublina) śniadaniach. Na oficjalnych spotkaniach Profesorowi prawie zawsze towarzyszyła Małżonka – Pani Oleńka.

Szczyłem się Jego przyjaźnią. Sam przypomniał o niej zebrany podczas mego Jubileuszu, urządzono mi przez Kolegów z Instytutu Archeologii UMCS w 2004 roku, w liście ogłoszonym później w Biuletynie Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego¹⁰.

Doc. dr Jan Gurba
Instytut Archeologii UMCS w Lublinie
Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4
20-031 Lublin

⁵ W. Zin, *Wyniki badań zamku uchańskiego*. Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych [Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie] 14, 1: 1970, styczeń-czerwiec 1969, s. 386-390.

⁶ W. Zin, *Kościół uchański jako ogniwo kształtujące architekturę sakralną Lubelszczyzny na przełomie XVI i XVII w.* Kraków 1961. Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej. Architektura, z. 5; W. Zin, *Kościół uchański*. W: *Dzieje Uchań 1484-2006*, red. K. Spaleniak. Uchanie 2006, s. 177-202. Uzupełnienie historii sztuki: M. Kurzątkowski, *Nowa praca o lubelskiej architekturze okresu kontrreformacji*. Biuletyn Historii Sztuki 25: 1963, s. 89-92.

⁷ W. Zin, W. Grabski, *Wyniki badań nad renesansowym Zamościem*. Sprawozdanie z Posiedzeń Komisji Naukowych [Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie] 11, 1: 1968, styczeń-czerwiec 1967, s. 554-557; W. Zin, W. Grabski, *Gmach Akademii Zamojskiej w świetle ostatnich badań*. Sprawozdanie z Posiedzeń Komisji Naukowych [Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie] 12, 2: 1969, lipiec-grudzień 1968, s. 677-682; W. Zin, W. Grabski, *Wyniki badań architektonicznych przy renesansowym arsenale w Zamościu*. Sprawozdanie z Posiedzeń Komisji Naukowych [Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie] 13, 2: 1970, lipiec-grudzień 1969, s. 650-653; W. Zin, W. Grabski, I. Kutylowska, *Zamość – miasto*. W: *Informator archeologiczny. Badania 1968 rok*, red. M. Konopka, H. Mackiewicz. Warszawa 1969, s. 408; W. Zin, *Z badań nad najstarszymi dziejami pałacu zamojskiego*. Teki Komisji Urbanistyki i Architektury 16: 1982, s. 215 i nast.

⁸ W. Zin, *Zasypany gród chełmskiej Górki*. Rozmowę przeprowadził IJK [Ireneusz Jan Kamiński]. Kamena 32, nr 24: 1966, s. 6-7; J. Gurba, W. Zin, W. Grabski, *Badania w Chełmie Lubelskim*. W: *Sprawozdania Lubelskiego Ośrodka Archeologicznego*. [Lublin – powielane], nr 8: 1966, s. 6-7; W. Zin, W. Grabski, *Fazy rozwoju przestrzennego miasta Chełma*. Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych [Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie] [10], 2: 1967, lipiec-grudzień 1966, s. 720-725; W. Zin, W. Grabski, *Wyniki badań architektonicznych nad wczesnośredniowiecznym Chełmem*. Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych [Polska Akademia Nauk, Oddział

w Krakowie] [10], 2: 1966, lipiec-grudzień 1966, s. 725-729; W. Zin, W. Grabski, *Trzy wczesnośredniowieczne baszty chełmskie*. Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych [Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie] 11, 2: 1968, lipiec-grudzień 1967, s. 850-853; J. Gurba, I. Kutylowska, *Sprawozdanie z badań wczesnośredniowiecznego grodziska w Chełmie Lubelskim*. Sprawozdania Archeologiczne 22: 1970, s. 231-241.

⁹ I. Kutylowska, *Badania archeologiczno-architektoniczne zespołu wczesnośredniowiecznego w Stołpiu-Nowosiótkach, woj. chełmskie*. Lublin 1980 (maszynopis), streszcz. *Zabytkowy zespół warowno-kultowy w Stołpiu*. Chełm 1981. Zeszyt Biura Badań i Dokumentacji Zabytków w Chełmie 2/81; M. Makarski, *Przeszłość Kazimierza Dolnego w badaniach urbanistyczno-architektonicznych*. Lublin 1983. Prace Instytutu Inżynierii Budowlanej i Sanitarnej Politechniki Lubelskiej. Seria A. Rozprawy i Studia.

¹⁰ W. Zin [list z dnia 8 VI 2004 r.]. Biuletyn Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego 40, nr 1-2: 2004, s. 35.